

Komuniké ze zakládající schůze Kruhu nezávislé inteligence

Dne 6. září 1989 byl v Praze založen a zveřejnil své programové prohlášení Kruh nezávislé inteligence. Jde o otevřené společenství, které si klade za cíl přispět k rehabilitaci vzdělanosti a racionality, pravdy a poznání, dialogu a tolerance v době, kdy se Československo ocitlo na křižovatce a rozhoduje o svém dalším vývoji a mezinárodním postavení. Kruh nezávislé inteligence si klade za cíl povzbuzování dialogu všech složek společnosti, rozšiřování poznání a informovanosti, zpracování nezávislých stanovisek ke klíčovým společenským problémům, rehabilitaci etiky vědeckého a kulturního života, navazování nezávislých mezinárodních vědeckých kontaktů a v neposlední řadě obhajobu těch vědeckých a kulturních pracovníků, kteří jsou postihováni za prosazování akademických a občanských svobod. Ve svém programovém prohlášení Kruh vyzývá tvůrčí pracovníky, aby se připojili k jeho činnosti. Na shromáždění byl ustaven pracovní tým ve složení dr. I. Gabal, sociolog, dr. L. Hlavatý, CSc., fyzik, dr. J. Juna, CSc., fyzik, akademik M. Katětov, matematik, dr. L. Kopecký, CSc., fyzik, dr. P. Kratochvíl, filosof, doc. dr. L. Pátý, CSc., fyzik, ing. J. Vavroušek, CSc., ekolog.

Kruh nezávislé inteligence vznikl a bude pracovat na základě čl. 29 Ústavy. Zájemci o práci v tomto sdružení se mohou obracet na členy pracovního týmu.

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ
Kruhu nezávislé inteligence

Československá společnost se na konci osmdesátých let ocitla v obtížné situaci: politické vedení státu se formálně přihlásilo k reformnímu procesu probíhajícímu v jiných socialistických zemích a zavedlo jisté prvky liberalizace. Vzbudilo tím naději, že bude rozšiřovat prostor pro kritické uvažování, umožní dialog mezi společností a vedením strany a státu a odstraní politické bariéry, které zabraňují věcnému řešení našich současných potíží.

Vývoj po lednu 1989 bohužel naznačuje, že cesta vpřed nebude přímočará. Současný oficiální program reformy tkví svými kořeny v protireformním období tzv. normalizace a nevytváří prostor ani pro posouzení současného stavu a jeho příčin, ani pro vznik projektu nutných systémových změn. Konfrontační ideologická kampaň, která ho doprovází, vyvolává napětí a atmosféru nedůvěry. Československý občan hledí do budoucnosti s obavami a očekává zhoršení již tak složité ekonomické a sociální situace. Přes viditelná ekologická, sociální, zdravotní a další nebezpečí, která ohrožují každodenní život v dnešním Československu, je před veřejností plná pravda o stavu společnosti utajována. Nelze se proto divit, že převažuje opatrný a neangažovaný postoj. Pasivita a resignovanost se ovšem mohou rychle změnit v explozi sociální nespokojenosti.

Jednou z mála možností jak zabránit růstu napětí ve společnosti je střídavé a ideologicky nedeformované posouzení naší situace. Ačkoliv normalizace zasáhla celou společnost, mimořádně citelně postihla oblast vědy a kultury. Proto dnes nemáme k dispozici tolik potřebné systematické studie o stavu a vývoji československé společnosti, které by se mohly stát východiskem dialogu o variantách budoucího vývoje. Ideologie vymezuje společenským vědám natolik úzké meze, že i současné pokusy o analýzu jsou deformovány v zárodku. Strach, zvyk a koruptivní mechanismus poskytování výhod zabraňují společenským vědám výrazněji přispět k překonání dnešní krize.

Eroze významu pravdy a poznání, vzdělanosti a racionality, dialogu a tolerance, hodnot, jež provázejí Evropu a její humanitní kulturu již po tisíciletí,

Je hlavním projevem spolupráce československé inteligence za morální, kulturní a vzdělanostní úpadek, který nás postihl.

Vedení pocitem odpovědnosti a ve snaze alespoň zčásti dostát své občanské a profesionální povinnosti, rozhodli jsme se založit *Kruh nezávislé inteligence*. Naším cílem je rehabilitace právě těch hodnot evropské kultury, které by mohly pomoci přivést Československo na cestu demokratického vývoje. Domníváme se, že se Československo ocitlo na křižovatce a rozhoduje o svém dalším osudu v 'evropském domě'. Je reálně ohroženo ztrátou svého mezinárodního postavení i své příslušnosti mezi vyspělé evropské země. Za těchto okolností si již nemůže dovolit další pokračování konfrontace mezi existujícími politickými uskupeními, která může vést k vnitrosociálnímu rozvratu nebo k návratu do letargie minulých let. Vylučovat právě dnes kohokoliv z úsilí o konstruktivní spolupráci je hazardováním nejen s vlastním politickým kreditem, ale s budoucností nás všech. Bez široké spolupráce všech společenských sil, bez skutečného dialogu nezatíženého rekriminací a vedeného především zájmem o budoucnost se z krize nelze dostat. Jsme v situaci, kdy musíme hledat vše, co nás spojuje, a vzdát se úsilí o eliminaci nebo porážku odpůrce. Proto zakládáme společenství otevřené a oborově nespecializované, jehož členy vzájemně spojuje vědomí odpovědnosti za vzdělanostní, kulturní a morální ozdravení společnosti. Nehodláme vytvářet paralelní vědu a kulturu. Chceme však přispět k obnovení významu a vlivu vědy, vzdělání a kultury v životě československé společnosti následujícím programem:

1. Věda a kultura může pomoci hledat východiska z naší krize, nemůže je však prakticky uskutečnit, neboť nemá společenskou sílu potřebnou k jejich prosazení. Za nejdůležitější úlohu současnosti proto považujeme povzbuzování a podporu dialogu všech složek společnosti, které se chtějí podílet na hledání a realizaci optimální varianty vyvedení Československa z krize na dráhu kulturní a hospodářské prosperity. Se vši naléhavostí apelujeme na zodpovědnost všech politických sil a občanských uskupení a jejich připravenost ke konstruktivnímu dialogu na základě konkrétních a racionálních návrhů na řešení rychle se zhoršující situace naší země.

2. Kruh nezávislé inteligence bude usilovat o maximální veřejnou informovanost v těch oblastech, které se týkají životních zájmů obyvatelstva, jako je ekologie, zdravotní otázky, ekonomické a sociální problémy apod.. Budeme se přitom snažit o maximální objektivitu stanovisek. K dosažení co nejširší publicity jsme rozhodnutí využívat všech dostupných prostředků, bez ohledu na jejich 'oficiální' statut. Vyzýváme československou inteligenci, aby aktivně přispěla k informování o hlavních problémech veřejného zájmu. Vědomí odpovědnosti inteligence za další vývoj Československa musí převážet nad strachem, pohodlností i úzce profesními nebo osobními zájmy. Bez dostatečných informací nemůžeme od veřejnosti očekávat zvýšení občanské aktivity, zájmu a vlivu na veřejné dění.

3. Kruh nezávislé inteligence se bude samostatně, podle své kompetence a možností, vyslovovat k důležitým politickým rozhodnutím a plánům, zaujímat k nim vlastní stanovisko a upozorňovat na jejich možné důsledky. Bude prosazovat, aby se při posuzování různorodých otázek respektovala především racionální perspektiva a odborná kompetence.

4. Kruh nezávislé inteligence je výrazem naší snahy a potřeby bránit a rehabilitovat etické principy v životě vědeckých, kulturních a vzdělávacích institucí. Ustavuje se jako základna pro kolektivní a koordinované působení na kulturní úroveň společnosti. Zvláštní význam přisuzujeme osvobození od nekompetentní nomenklaturní praxe. Apelujeme na pracovníky vědy, výzkumu a vysokých škol i na pracovníky kulturních institucí, aby nás podpořili ve snaze o zrušení schis-

matu v naší kultuře, o vytvoření prostoru pro svobodu tvorby, o obnovení akademických svobod a etických norem ve vědě a o demokratizaci školství. Zároveň je vyzýváme, aby takové změny sami aktivně hledali, navrhovali a prosazovali.

5. Kruh nezávislé inteligence chce sloužit jako základna pracovních kontaktů a výměny informací. Budeme tak usilovat o překonávání oborových bariér komplikujících spolupráci a komunikaci ve společensky důležitých otázkách, kde jde o uplatnění multidisciplinárních hledisek nebo o uplatnění obecných racionálních, konstruktivních a dialogických metod řešení.

6. Nezávisle na stávajících institucionálních strukturách československé vědy a výzkumu bude Kruh nezávislé inteligence usilovat o navázání mezinárodních kontaktů se zahraničními vědeckými organizacemi v zájmu rozšíření příležitostí k účasti československé vědy na mezinárodní spolupráci, získání příležitostí a finančních prostředků pro studijní a pracovní pobyty našich vědců na zahraničních pracovištích a projektech s prioritním ohledem na potřeby rozvoje československé vědy.

7. Vzhledem k nadále se opakujícím pokusům o zjevné či skryté postihy za uplatňování a ochranu základních akademických, ale také občanských práv bude Kruh nezávislé inteligence vystupovat na obranu svých členů i ostatních tvůrčích vědeckých a kulturních pracovníků před pokusy o represe a persekuce. Jsme toho názoru, že si československá společnost již nemůže dovolit opakování praktik z období "normalizace", za které zaplatily některé vědecké obory, s nimi celá akademická obec a konec konců i naše vzdělanost a kultura, obrovskou cenu.

Kruh nezávislé inteligence není organizací v právním slova smyslu. Jedná iniciativně na základě čl. 29 Ústavy, který vymezuje petiční právo¹ a umožňuje tím občanům vyjadřovat jejich stanoviska a názory. Kruh nejedná jako právnická osoba a nevlastní žádný majetek. Pracovní tým podepsaný pod tímto prohlášením nemá oficiální statut.

V Praze dne 6. 9. 1989

PhDr. Ivan GABAL	Střešovická 42, 162 00 Praha 6
RNDr. Ladislav HLAVATÝ, CSc.	Nepomucká 7, 150 00 Praha 5
RNDr. Jaromír JONA, CSc.	Na baště sv. Tomáše 3, 118 00 Praha 1
akademik Miroslav KATĚTOV	nám. Svobody 1, 160 00 Praha 6
RNDr. Lubomír KOPECKÝ, CSc.	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2
PhDr. Petr KRATOCHVÍL	Zelená 25, 160 00 Praha 6
Doc. Dr. Libor PÁTÝ, CSc.	Fr. Kocourka 27, 150 00 Praha 5
Ing. Josef VAVROUSEK, CSc.	Příčná 2, 110 00 Praha 1

¹ Občané a organizace mají právo obracet se k zastupitelským sborům a k ostatním státním orgánům s nároky, podněty a stížnostmi; státní orgány jsou povinny je odpovědně a včas vyřizovat.

Komentář k programovému prohlášení KNI

Na ustavujícím zasedání KNI a návazné schůzce exekutivy se kromě programového prohlášení projednaly některé organizační záležitosti a plán činnosti na nejbližší období:

- 1/ Programové prohlášení KNI a Komuniké ze zakládající schůze KNI byly dne 7. 9. 1989 odeslány ČTK, Československé televizi, Rudému právu, Mladé frontě, Lidové demokracii, Svobodnému slovu a Pravdě se žádostí o uveřejnění. Pokud je nám známo, této žádosti dosud žádný z uvedených hromadných sdělovacích prostředků nevyhověl.
- 2/ K programovému prohlášení KNI se zájemci mohou připojit vyplněním kartotéčního lístku, jehož vzor uvádíme níže. Podpisy se nebudou zveřejňovat, nelze však zajistit jejich utajení.
- 3/ KNI chce získávat především takové členy, kteří budou ochotni se na jeho práci aktivně podílet (pochopitelně přivítáme spolupráci i nečlenů). Na kartotéčním lístku lze uvést obor, v němž by měl zájemce chuť pracovat a téma, na jehož vypracování nebo oponenturu by se chtěl podílet.
- 4/ KNI bude udržovat seznam témat, která budou zpracovávat skupiny jeho členů. Pracovní tým KNI musí téma předem odsouhlasit a projednat a schválí i vytvořený text. Texty, které se budou obracet k nejširší veřejnosti, bude třeba psát co nejsrozumitelnějším jazykem. V současnosti se v rámci KNI pracuje na rozborech těchto témat:
 - postavení vědeckých pracovníků a jeho žádoucí nápravy,
 - problematiky čs. školství a cesty k obnovení jeho úrovně,
 - ekologických dopadů vybraných investičních projektů,
 - vysokoškolského zákona,
 - demokratizace Československé akademie věd.
- 5/ Texty podepsané pracovním týmem se budou posílat vybraným čs. sdělovacím prostředkům (ČTK, televizi, rozhlasu, hlavním deníkům, některým časopisům). Nebudou-li zveřejněny, bude o jejich dalším šíření rozhodovat pracovní tým.
- 6/ Pracovní tým se ustavuje na valném shromáždění na půlroční období. Rotace pracovního týmu nemusí být úplná.

Souhlasím s programovým prohlášením KNI a chci se podílet na jeho činnosti:	
jméno, titul	rok narození
adresa do bytu	telefon
adresa zaměstnavatele	telefon
podpis	
návrh témat	
obor činnosti	